

Convertir en mortal cada instant

LLIBRES | NARRATIVA / 13 OCTUBRE, 2020

Sobre *Restes de Carnaval* de Clarice Lispector

Pot passar i passa que, tot sovint, les persones tímides, estranyes, una mica tocades o no, és a dir, les persones, en general —i ara veig que no cal començar a fer distincions perquè de ben segur que tothom ho deu haver viscut alguna vegada—, viuen certs moments de distanciament del món, un aïllament que fa que les coordenades del que nosaltres entendríem com a vida raonable no corresponen a cap mena de món real, moments en què de cop i volta no sabem del cert què hi fem ni quina gràcia té, tot plegat. Pot passar quan agafes l'autobús, quan parles amb el teu amic de tota la vida o quan passeges per la platja, i en conseqüència no en podem fugir, perquè no sabem com però de cop tenim aquella sensació al damunt i ens amara. És clar que tots sabem tothora que res no té sentit, però pel bé de tothom no ens ho anem repetint cada cinc segons, i és només en certs moments, etapes concretes, escenes específiques del nostre dia a dia que diem: uf, valdria la pena baixar aquí perquè *no entenc res*, o, si és que ho arribem a entendre, no ens agrada el que hi veiem. Si sou dels afortunats que teniu aquesta sensació sovint, benvinguts: Clarice Lispector us espera amb els braços oberts i us saluda, contenta, rere les pàgines de la seva obra.

Les personatges de Lispector de vegades lluiten per no ser qui són, d'altres lluiten contra la vida per imposar el seu criteri, d'altres cops —pocs, poquíssims— ho aconsegueixen sense ni haver-s'ho proposat. Són personatges «petits», no serien mai un capità de vaixell ni director d'empresa, i això no vol dir que no siguin valentes; són mares, velles, filles, gallines, la dona més petita del món que és trobada a una zona remota de l'Àfrica Equatorial... En resum: dones (amb alguna excepció), que força sovint s'angoixen perquè el pont, o la passera, o el tronc florit que han posat entre el seu món i el món dels altres sembla que es trenca. En els contes hi ha, per tant, una lluita contínua entre el jo i la societat, que té la mania de dir-nos tot el sant dia què hem de fer o què hem de creure. I als personatges no els agrada, i s'hi revoltent, i s'entristeixen, i s'angoixen —podeu entretenir-vos a comptar quants cops surt al recull la paraula *angoixa* i derivats. Però no sempre és aquest calvari, hi ha altres coses que sí que agraden als personatges de Lispector: el món, una olor, una flor que de cop fa que tingui sentit *ser-hi*, aquells instants en què t'arribes a creure que la vida, si ho féssim bé, podria ser una altra cosa. Potser podríem dir que hi ha un decantament cap a la vida petita, encara més petita que les protagonistes de les històries.

Algú podria pensar, amb això que acabo de dir, que els personatges de Lispector no hi toquen, però no és això, sinó que més aviat són conscients que «la vida és mortal», que ens hem de permetre viure mentre encara hi som a temps. Ho diu la protagonista de «Tempesta d'ànimes»:

La follia va de braçet amb la més cruel sensatesa. M'empasso la follia perquè m'ahucina tranquil·lament. [...] La creativitat es desencadena gràcies a un germen i avui no el tinc, però tinc, incipient, la follia que en si mateixa és una creació del tot vàlida. Ja no tinc res a veure amb la validesa de les coses. Estic alliberada o perduda. Us explicaré un secret: la vida és mortal. Mantenim aquest secret en mutisme cadascú davant de si mateix perquè ens convé. Si no, seria convertir en mortal cada instant.¹

Així, entre els personatges i el món hi ha un neguit, una estranyesa i una angoixa. O no, de vegades també pensen que, per un segon de no res, potser han intuït cap a on les vol arrossegar la vida, que les crida i se n'hi van, encara que, al final, el dia a dia les obligui a donar cop de timó i acabar a una altra banda, altre cop al món que gira, al món que mana, sent les persones que els toca ser i perdent la seva *individualitat*. Sempre acaba havent-hi un home a qui has d'acompanyar a un sopar (a «La imitació de la rossa»), o una persona que, quan et pensaves que ja ho tenies, et talla el coll i t'acaba fotent al caldo (a «Una gallina»), i són molt poques les ocasions en què la dona riu, victoriosa, del món que ens hem muntat i pot quedar-ne al marge i ser ella mateixa (a «La dona més petita del món»).

L'escriptura, per a Lispector, serà aquest espai: el lloc on podrà mantenir ferma la seva individualitat, on podrà fugir de la vida que ens arrossega i plasmar aquesta mica de vida intuïda, més amable, potser inexplicable, que se'ns mostra als contes, i aprendre'n i prendre una certa consciència de vida. A *Restes de carnaval* hi trobem diverses narracions que giren al voltant de l'escriptura: «Aventura», «La pesca miraculosa», «Un esgraó per sobre». S'hi intueix una necessitat d'escriure i allò que ja havíem percebut en els contes, també: que estem davant d'una autora que és les seves protagonistes i no ho és; que l'escriptura l'ajuda a connectar amb una part de la vida més «petita», la que li fa prendre consciència de la mortalitat de cada instant. Ella mateixa en parla quan fa referència al risc d'escriure a «Aventura»:

Accepto un risc molt gran, com tothom que viu. I si accepto el risc no és per llibertat arbitrària o inconsciència o arrogància: cada dia que em desperto, fins i tot per costum, accepto el risc. Sempre he tingut un profund sentit de l'aventura, i la paraula *profund* aquí vol dir *inherent*. Aquest sentit de l'aventura és el que em dóna el que tinc d'aproximació més exempta i real en relació amb viure i, de rebot, amb escriure.

S'ha dit i repetit en la bibliografia que Lispector és inexplicable, impenetrable, que no segueix patrons, que no es pot dir què fa ni com ho fa. La manera més repetida per explicar-ho, i en paraules de la mateixa autora, és que Lispector «escrivia amb el cos» i no amb el cap —se'n parla, també, a l'epíleg de Tina Vallès, que ens ajuda a situar l'autora. Què vol dir, però, escriure amb el cos? Escriure sense intel·lectualismes i sense estructura fixa, deixant-se guiar per una intuïció; però tota aquesta literatura al voltant del misteri de Lispector em sembla que, al cap i a la fi, pot dur a equívocs, perquè és precisament perquè escriu amb el cos que és una autora més propera, més comprensible: tots en tenim, de cos, i potser fins i tot alguna intuïció, de tant en tant, però no tots tenim uns coneixements previs ni una intel·lectualitat innata. Així mateix, tots podem intuir de què ens parla malgrat que tingui un estil que no segueixi la forma habitual, o tot i que trobem, ben sovint, que s'amaga rere un to misteriós o poc clar.

Clarice Lispector a casa nostra

Hem d'agrair a l'editorial Comanegra que hagi tingut la bona pensada de publicar *Restes de carnaval*, amb traducció de Josep Domènech Ponsatí i Pere Comellas Casanova. Un llibre que, malgrat ser una antologia —feta, per cert, per l'editor Jordi Puig—, pot fer-nos molt de servei a l'hora de posar dins el circuit català una autora que, fins ara, a casa nostra no havia estat ben llegida. Això no vol dir que no l'hàgim llegit mai: als mercats de vell trobareu part de la seva literatura infantil i juvenil —*El misteri del conill que pensava i La dona que va matar els peixos*—, o alguna de les novel·les, com ara *Aigua viva* i *L'hora de l'estrella*, publicades a Pagès editors el 2006 o *La passió segons G.H.* a Empúries el mateix any. Ara, però, que el desembre farà cent anys del naixement de l'autora, és d'agrair que la puguem tornar a trobar a les llibreries amb aquesta antologia de Comanegra, juntament amb *L'hora de l'estrella* que publicarà Club editor aquesta tardor.

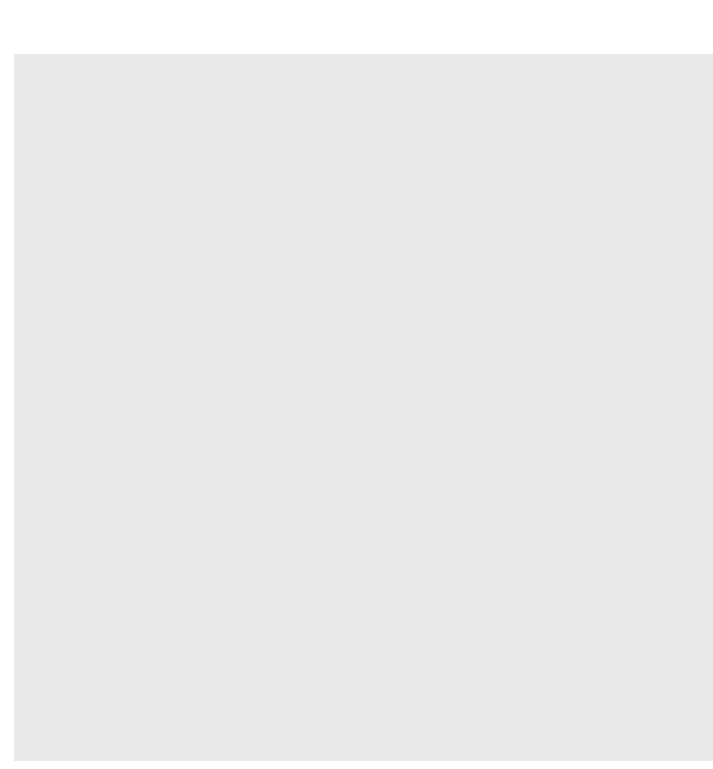
1. Lispector, Clarice (2020). «Tempesta d'ànimes». Dins: *Restes de Carnaval*, p. 319. Barcelona: Editorial Comanegra. [↗](#)

ETIQUETES: [AIGÜA VIVA](#) [CLARICE LISPECTOR](#) [EL MISTERI DEL CONILL QUE PENSAVA](#) [JORDI PUIG](#) [JOSEP DOMÈNECH PONSATÍ](#) [L'HORA DE L'ESTRELLA](#) [LA DONA QUE VA MATAR ELS PEIXOS](#) [LA PASSIÓ SEGONS G.H.](#) [PERE COMELLAS CASANOVA](#) [RESTES DE CARNAVAL](#) [TINA VALLÈS](#)

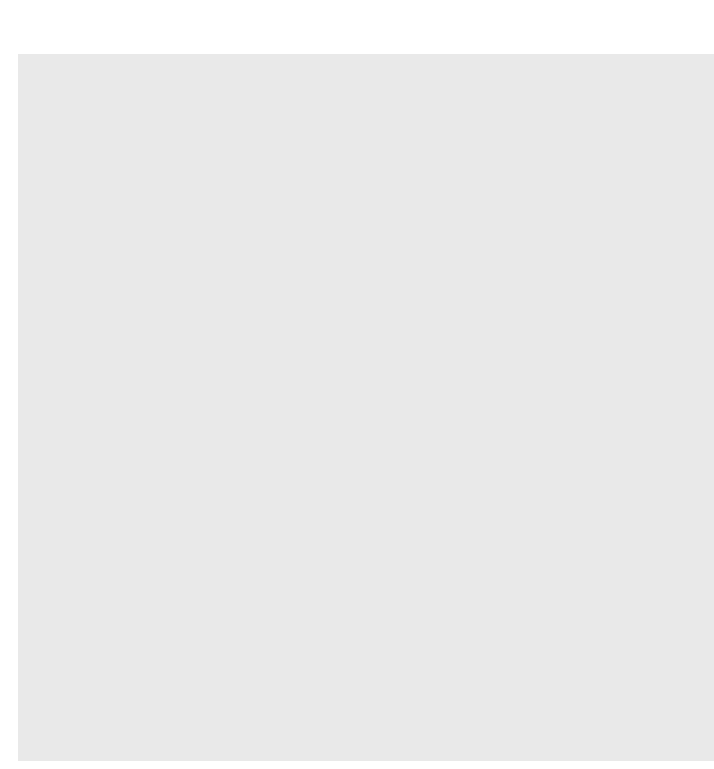
GEMMA MEDINA | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Rubí, 1989). És llicenciada en Filologia Catalana i Teoria de la Literatura i va cursar un màster d'Edició. És editora i correctora *freelance*. Ha publicat articles i ressenyes a *Nívol*, *Reduccions* i *La Directa*. És cofundadora de la col·lecció de plaquettes de poesia «Els papers discolors». Actualment viu a Budapest.

Articles relacionats

Els rastres que deixen les fantasmes del desig (i 2)

Els rastres que deixen les fantasmes del desig (1)